

HENKILÖKUVASSA HELI VÄLIHARJU

Betoni -lehden henkilögalleriassa on haastateltavana diplomi-insinööri *Heli Väliharju* (s. 1970 Urjalassa).

Heli Väliharju kertoo olevansa projekti-ihminen: "Pelle Peloton -tyyppinen veli keksii, sen perusteella pistetään pystyyn projekti, jota minä sitten yritän pitää hallussa", hän kuvaa työnjakoa perheyhteyksessä.

Heli Väliharjun uravalinta, rakentamisen diplomi-insinööri, ei ollut aikanaan hänelle itselleen eikä lähipiirillekään yllätys. Yllätys sen sijaan hänelle itselleen oli se, että hän nyt, 15 vuotta valmistumisensa jälkeen, on Aurassa sijaitsevan *A-Tiilikate Oy:n* toimitusjohtaja.

KUNNOLLISEN KOKOINEN HIEKKALAAHIKKO

Selitys uravalinnasta löytyy lapsuudesta. Heliin isä, *Veikko Hakala* perusti 50-luvun alussa Urjalaan sementtivalimon, jossa tehtiin rumpuputkia ja kaivonrenkaita. Käsikoneella myös kattotiiliä, mutta niiden tekeminen jäi, kun automaattiseen kattotiilikoneeseen vaadittua lupaa ei yrittäjälle silloin herunut.

Perheen koti oli tehtaan päädyssä, joten Helillä ja pari vuotta vanhemmalla *Hannu-veljellä* oli aina mukavan kokoinen hiekkakasa, jossa leikkiä. Silloin tehdyistä kaivon pohjarenkaista löytynevät vieläkin heidän kädenjälkensä, ihan sanan mukaisesti.

Vuonna 1971 isä perusti sementtivalimon myös Auraan, jossa käynnisti myös valmisbetonitoimin-

nan. Turun lähellä, isojen teiden risteyskohdassa sijaitseva pikkukunta oli logistisesti sopivalla paikalla ja tarjolla oli hyvin soravaroja.

Auran seudulle oli perheelle äidin puolelta valmiiksi sukuyhteyksiäkin, joten muutto Urjalasta ei ollut 7-vuotiaalle Helillekään niin iso hyppäys. Myös Aurassa asuttiin tehtaan kyljessä: silloin rakennettu omakotitalo on nyt *A-tiilikate Oy:n* ja *A-Tiilikateasennus Oy:n* toimisto.

Hiekkalaatikoleikkien ja betoniautossa kuskien mukana olemisen rinnalle tulivat perheyhteyksessä luontevasti myös oikeat työt. "Vastasin puhelimien; tiesin mitä kaivonrenkaat maksaa, otin vastaan tilauksia ja sitten pääsin jo laskuttamaan", Heli muistelee.

TYÖMAAKOKEMUSTA SVEITSISTÄ

Hän meni suoraan lukiosta Tampereen teknilliseen korkeakouluun. Pääaineeksi valikoitui rakentamistalous. "Vaikka itse opiskelusuunnan valitseminen oli itsestään selvyyttä, yhtäläillä oli itsestään sel-

vyys, etten tule perheyhteyksessä takaisin. Kaivonrengaspuoli oli lopetettu 80-luvun lopulla ja laajennettu valmisbetonipuolelta, jossa Hannu oli tiiviisti mukana. Hän myös luki rakennuspuolen insinööriksi pitkälti työn ohessa. Itse koin että tässä oli tilaa yhdelle, oma mielenkiinto suuntautui enempää rakennusliikkeisiin ja työmaalle", Heli taustoittaa.

Ensimmäisinä opiskelukesinä oli vielä 80-luvun lopun rakentamishypetyksen päällä, joten kesätöitä työmailta löytyi helposti. Vuonna 1991 oli jo eri meininki, sillä töitä ei ollut vakituisillekaan.

Helin määrätietoisesta luonteesta kertoo hyvin hänen kesätöiden hankintansa, joka nyt netti-googelaikana tuntuu erikoiselta. "Selasin korkeakoulun kirjastossa paksuja mustia kirjoja, joissa oli maittain eri alan yrityksiä. Saksaa lukeneena hain Etelä-Saksan ja Sveitsin pk-rakennusliikkeiden yhteystietoja. Lähetin sitten huiman määrän kirjeitä, joissa kysyin kesätöitä. Tuloksena oli parikymmentä myönteistä vastusta, joita pystyin sitten jakelemaan kavereillekin. Kunhan olin itse ensin valinnut sen, jossa palkka oli paras", Heli nauraa.

Sveitsikokemus oli hyvä: "Pääsin sekä sisä- että ulkohommiin, tein mm. siltatyömaille muuttitöitä ja kerrostalotyömaalla sisämaalauksia. Työmaayhteisö oli hieman sitä samaa mitä Suomessa nykyään; minä ja portugalilaiset, espanjalaiset ja turkkilaiset siirtotyöläismiehet olimme se valtajoukko. Sveitsiläisiä työmaille oli hyvin vähän", Heli kertoo ja sanoo myös asuntola-asumisen kouluneen. "Toki minulla oli oma huone, mutta muut tilat olivat meille kaikille siirtotyöläisille yhteisiä."

TEHDÄÄN PROJEKTI

Sveitsikesästä oli sekin hyöty, että Heli pääsi seuraavana kesänä *Tampereen YIT:lle* töihin. Yllättävää kyllä, saksankielentaito oli se, joka sai YIT:n Helsinginpään konttorin lähettämään hakupaperit takaisin Tampereelle kyselyllä, josko töitä kuitenkin löytyisi.

"Pääsin ensin Finn-Medin hankeeseen, sitten asuntotyömaille ja sen myötä vaivihkaa työt jatkuivat ensin opiskelujen lomassa ja vuodesta 1993 lähtien täysipäiväisesti. Ensin työmaainsinöörinä, sitten projekti-insinöörinä ja loppuvaiheessa projektipäällikkönä vuoden 1999 alkuun saakka."

"Viihdyin erinomaisesti, työ oli juuri sitä mitä olin toivonutkin. Opettavinta näin jälkikäteen ajatellen oli työmaatyöskentely hyvien vastaavien mestarien parina."

Rakennusliikesuuntautumisensa syyksi Heli itse arvelee sitä, että on selkeästi projekti-ihminen. "Rullaavassa rutiinistyössä en ole parhaimmillani. Niinpä minulla on taipumus tehdä rutiineistakin itselle projekteja, joista innostun."

Työn lomassa Heli valmistui DI:ksi vuonna 1996. Diplomityön hän teki YIT:lle tuotemallipohjaisesta suunnittelun ohjauksesta. "Vaikka siitä on jo aikaa

ja esimerkiksi grafiikan taso on ihan muuta kuin tuolloin, uskon että samat perusideologiat ja ajatukset olioista ja tuotemalleista ovat nykyäänkin siellä pohjana."

SITTENKIN PERHEIRITYKSEEN

Perheirityksessä oli tehty sukupolvenvaihdos jo vuonna 1993, jolloin vanhemmat jäivät eläkkeelle ja Hannu pääosakkaana otti Auran Betonissa vetovastuun. Heli tuli vähemmistöosakkaana hallitukseen.

"Veli on aktiivinen Pelle Peloton -tyyppi, kekseliäs, tuotanto- ja tuotelähtöinen, kehittäjä, luova. Siinä oli perustaa lähteä uudelle alueelle, kattotiilibisnekseen. Näimme, että silloisten kahden kattotiilivalmistajan lisäksi Suomessa oli tilaa myös uudelle yrittäjälle. Meillä oli valmiiksi tyhjä halli, johon investoimme kattotiililinjan. Vappuna 1997 syntyi ensimmäinen *Aura-kattotiili*, jota edelleen juhlistamme henkilökunnan kanssa vappugrillauksin."

Samaan järjestelyyn liittyi pari vuotta myöhemmin päätös luopua valmisbetonista. Toiminta myytiin silloiselle Lohja Rudukselle, joka on edelleen vuokralaisena samalla tontilla.

Peruslähdekohta oli ottaa katto haltuun kokonaisuutena, niinpä saman tien perustettiin myös toinen yritys A-Tiilikateasennus Oy, jonka omistuspohja on sama, sen toimitusjohtaja on Hannu.

"Kun Hannu parin vuoden kuluttua kysyi, olinko koskaan ajatellut tulla töihin perheirityksen, vastasin aluksi että en, tai ehkä. Hän kertoi, että jos mieli joskus muuttuisi, se hetki oli juuri silloin. Yritys oli laajentunut ja laajentumassa, tarvittiin uusi toimitusjohtajainaisuus varustettu henkilö."

Asiaa oikeasti mietittyään Helin päätös syntyi lopulta nopeasti. "Se tosin merkitsi sitä, että aikalailla kaikki meni uusiksi. Sanouduin irti työpaikasta, jossa olin viihtynyt erinomaisesti ja rupesin reissamaan Tampereelta Auraan."

Heli aloitti liiketoimintajohtajana. Toimitusjohtaja hänestä tuli 2001: "Alkua toki auttoi se, että paikka ja ihmiset olivat tuttuja, businessmaailma oli kuitenkin itselle uutta. Työnjako Hannun kanssa oli se että luova kehittäjä keksii ja minä yritin pitää hommaa hallinnassa. Kolmantena osakkaana meillä on myynnistä vastaava *Rauhalan Marko*, perhe-taustaa hänelläkin, hän on serkkumme."

Kattoala on Helin mukaan oma maailmansa, jolla on omat jakelureittinsä: rautakaupat, rakennusliikkeet ja talotehtaat. "Siis hyvin erityyppistä kuin oli aikaisemmin betonirenkaiden ja valmisbetonin kanssa. Lisäväriä tuo se että betonituotteet ovat vain puolet meidän liikevaihdosta, merkittävässä roolissa ovat kattotarvikkeet, kuten tiivisteet, peltituotteet, läpiviennit, kattoturvatuotteet."

LOIMAA SOPIVASTI KARTALLA

Perheiritykseen tuleminen merkitsi mullistuksia

myös omissa perheissä. Heli oli ostanut DI -puolisonsa kanssa Tampereelta vanhan rintamamiestalon ja remontoitunut sen sillä mielellä että siinä asutaan iät kaiket. Tampereella asuttiin siihen asti, kun hoitopaikan etsiminen vuonna 2000 syntyneelle esikoiselle tuli ajankohtaiseksi. Silloin oli päätettävä missä koti olisi.

"Kartalta katsoimme, että Loimaa on oikealla paikalla ja siellä on rautatieasema. Minun työmatkani Auraan kestää sieltä autolla puoli tuntia, puolison työmatka Tampereelle junalla tunnin."

Perheirityksessä työaikakäsite on ehkä vielä hämälampi kuin muualla? "No eihän sitä työaikaa ole. Toisaalta työpaikka on siellä missä läppärikin, itsekin teen paljon etätöitä kotoa. Äitiysloma-aikoina puolestaan tuli otettua lapsi usein tänne Auraan mukaan, täällä asunut äitini oli silloin paljon lasten kanssa", Heli kertoo. Nuorempi lapsi syntyi 2002, joten molemmat ovat nyt jo kouluikäisiä.

BETONITEOLLISUUS RY:N HALLITUKSESSA

Perhe pitää Helin mukaan hyvin arjessa kiinni. Hän sanookin olevansa erittäin mustasukkainen sekä työ- että vapaa-ajasta. "Siis siitä, mihin olen valmis ajan käyttämään. Asioiden pitää olla oikeasti itselle ajankohtaisia ja tärkeitä. Töissä meidän ajankäyttöämme ohjaa selkeä vuoden kierto: kesällä sesonkiaikana pienessä yrityksessä tehdään niitä perusjuttuja: tarjouksia, tilauksia ja toimituksia, tuurataan loma-aikana myös toisia. Kehittämisasiat ovat sitten loppusyksyn ja talven asioita."

Betoniteollisuus ry:n hallituksen Heli on kuullut 2000-luvun alkupuolelta. "Kun kysyttiin, koin että on tärkeää olla mukana toimialan järjestössä, vaikka betonikattotiilien valmistajat ovat toki betoniteollisuudessa marginaaliryhmä. Pidän silti itseäni tietyllä tavalla betoni-ihmisenä, sen asian edistäminen on läheinen juttu. Hallitustyöskentelyn ansiosta saa tietoa laajemminkin koko rakentamisen sektorissa. Pystyy peilaamaan mihin suuntaan alalla ollaan menossa. Se mitä itse voi alalle tuoda on ajankohtaista tietoa kuluttajakaupasta."

SUOMALAINEN PITÄÄ PERINTEISESTÄ

Henkilökuntaa A-Tiilikatteella on 16, asennuspuolen pääluke on kolmisenkymmentä. "Meidän toimintaamme sopii se että omia asentajia on aika paljon, heidän kanssaan on joustavaa toimia."

A-Tiilikatteen tämän vuoden liikevaihto asettuu 5,5 - 6 miljoonaan euroon, asennuspuolen noin 3,5 miljoonaan euroon.

Kolme vuotta sitten tehtiin iso investointi laajentamalla ja uusimalla kattotiililinja. "Haasteelliseen aikaan", Heli myöntää; "Selvitettiin kuitenkin kuivin jaloin, vaikka ilman pudotusta emme mekään selvinneet. Siinä mielessä päätös oli hyvä, että se paransi tuottavuutta ja tehokkuutta. Löysät on otettu pois."

Uuden tehtaan myötä lanseerattiin myös uusi *sileä kattotiilimalli*. "Tuote sekä ihastuttaa mutta myös vihastuttaa", Heli naurahtaa. "Suunnittelijakenttä pitää, mutta volyymi on vielä pieni, sillä perinteinen on se mihin on totuttu. Sileä malli vaatii myös tietyntyyppisen rakennuksen. Kun omakotitalorakentaminen on Suomessa pitkälle talotehtaiden hallinnoimaa, niiden mallistoihin perinteinen kattotiili sopii useimmiten paremmin", hän selittää. "Uskon uuden mallin toki yleistävän, mutta pikku hiljaa."

PERHEIRITYKSESSÄ MUTKATTOMAMPAA

Sisarukset ovat sikäli erilaisia toisen polven perheirittäjiä, että nyt nelikympissä he ovat jo pitkään olleet "itsellisiä". "Isä valitettavasti sairastui lähes heti sukupolvenvaihdoksen jälkeen. Väliillä olemme veljen kanssa pohtineet, että olisi ollut asioita, joista isältä olisi voinut kysyä. Toisaalta perheirittäjyys tarkoitti sitäkin, että varsinkin veli otti väliillä isän kanssa kovastikin yhteen. Välit pysyivät hyvinä varmaankin sen ansiosta, että sukupolvenvaihdoksen jälkeen vanhemmat muuttivat Forssaan."

Sen verran isältä tuli evästystä, että kattotiilituotannon aloittamiseen hän suhtautui epäillen muistellen 50-lukua ja värien kanssa sottaamista. "Ei sitten uskottu kuitenkaan".

Näkykö perheirittäjyys nykyään? "Enemmänkin ehkä kuuluu: olemme luultavasti vähän suorasanaisempia keskenämme kuin muuten. Varmasti myös se on perheirittäjyydelle ominaista, että olemme etsineet jokaiselle sen oman roolin, jossa pystyy käyttämään vahvuuksiaan ja tekemään sitä minkä kokee itselleen mielekkääksi. Se on tärkeää senkin takia, että tiedämme yrityksen olevan meidän juttumme, jota tulemme tekemään vielä pitkään."

SAAPPAAT SAVESSA

Vapaa-ajasta pitävät pitkälti huolen omakotitalo Loimaalla sekä mökit Urjalassa ja Lapissa. Varsinkin puutarhanhoito on Helille tärkeää. "Pois työkuviosta vievät hyvin myös ystävät ja järjestötoiminta Loimaalla. Liikkumisesta pidän, varsinkin latinotansseista."

Haastattelun jo loputtua toimittaja havahtuu, että kysymättä jäi se ilmeinen kysymys: millainen on nainen betoni-toimitusjohtajana, ainakin varsin harvinaisen?

"Vaikea vastata, kun en itse tiedä muusta. Ei se ainakaan itselle ole ollut ongelma", Heli sanoo. "Voi olla, että joissakin asioissa olen ehkä keskus-televampi johtaja kuin mies. Ratkaisevampaa on kuitenkin mielestäni luonne kuin sukupuoli."

Heli kertoo olevansa saappaat savessa-tyyppi, joka haluaa ja tykkää olla tekemisissä asiakkaiden ja työntekijöiden kanssa.

Sirkka Saarinen